Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC | Ч. 217. | ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 14-го ЛИСТОПАДА 1984 | ЦЕНТІВ 25 CENTS | JERSEY CITY and NEW YORK, NOVEMBER 14, 1984. | No. 217. | VOL. XC.

П. СТОКОТЕЛЬНИЙ ПЕРЕРВАВ ГОЛОДІВКУ ПІСЛЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ

ЛІКАРІ ОСТЕРЕГЛИ ГОЛОДУЮЧОГО, А ПРЕДСТАВНИК УРЯДУ ЗСА ПОВІДОМИВ ПРО ЗАПЛЯНОВАНИЙ ПРОТЕСТ

Група учасників демонстрації біля П.Стокотельного.

Ню Йорк. — У понеділок, 12-го листопада ц.р., у 12-ий день голодівки Павла Стокотельного біля Об'єднаних Націй, на знак протесту проти поновного ув'язнення і засудження в СССР двох правозахисників Миколи Горбаля і Йосифа Зісельса відбулася в полудневих годинах демонстрація, яку зорганізували українці Нюарку, Ню Йорку та околиці.

Біля голодуючого зібралося понад 200 осіб, які бажали заманіфестувати свою солідарність з П. Стокотельним та піддержати його на дусі. Поміж присутніми було шість представниць Комітету Оборони Національних і Людських Прав з Філядельфії.

Демонстрацією вів вправно адвокат Нестор Олесницький, який вказав на голодуючого, що взявся за це розпачливе діло, щоб не бути голословним у своїх запевненнях розуміння переслідування в Україні. Отець Іван Наконечний із УПЦ в Мейплвуді, Н. Дж., закликав усіх присутніх змовити спільно „Отче наш", а відтак в імені зібраних що „хоча і недостойні", але просять Господа", щоб допоміг М. Горбалеві та іншим, що караються у тюрмах і таборах, а тут, щоб допоміг П. Стокотельному видержати голодування.

Від неприсутнього посадника Е. Кача промовив його спеціяльний дорадник Герберт Рікман, який заявив, що із П. Стокотельним символічно голодує 7 і 1/2 мільйона мешканців Ню Йорку. Він, вказуючи на оподалік повіваючий на вітрі прапор СССР, заявив, що в цій державі причина чому сьогодні відбувається ця демонстрація і що світ задовго мовчав про терпіння переслідуваних в СССР не лише українців, а жидів, татарів та інших. Він також подав до відома, що з днем 13-го листопада ц.р. появиться відповідна декляраціяя від посадника міста з вимаганням до уряду СССР справедливости та що всі, які солідаризуються із П. Стокотельним, повинні наступного дня перевести один день голодівки.

Другим промовцем була представниця Фрідом Гавз Людмила Торн, яка дякувала П. Стокотельному і Надії Світличній за їхню акцію і сказала, що хоча вже багато із правозахисників заплатило життям за свій спротив урядові СССР нам треба заступитися за тих, що ще живуть, як це тепер зробив П. Стокотельний.

З глибоким зворушенням промовила до голодуючого Зінаїда Григоренко, слова якої перекладала на англійську мову Л. Торн. З. Григоренко звернула особливу увагу на малу кількість учасників демонстрації та на те, як багато людей сидить у вигідних домах, навіть, не думаючи про допомогу своїм землякам.

Найбільше хвилюючим було слово Н. Світличної, що говорила як дружина голодуючого та мати двох дітей. Вона на початку заявила, що їй важко погодитися якою ціною тепер П. Стокотельний хоче звернути увагу на події в Україні, але — бувають моменти, коли не можна дивитися на ціну. Представляючи нову хвилю смертей і переслідувань, вона сказала, що її чоловік поставив на карту своє життя, щоб тим звернути увагу на життя своїх друзів, які гинуть по тюр-

(Закінчення на стор. 4)

У Вашінґтоні створилося товариство українських професіоналістів

Вашінґтон. — Тут на Загальних зборах у четвер, 18-го жовтня ц.р., створилося товариство українських професіоналістів п.н. Вашінґтонська Група.

Збори зібрали понад 40 молодих українських професіоналістів, які зацікавлені в тому, щоб на терені Вашінґтону зміцнити участь українців у працях на урядових становищах і пожвавити співжиття українсько-американське різними імпрезами товариського та професійного характеру. Задум створення такого товариства вийшов ще весною, але здійснився щойно в жовтні.

Загальні збори скликала Наталка Слюзар, а провадили ними Ігор Проціньский, Ярко Бігун і Галина Бреславець, секретарка.

Після обговорення статуту і способу приймання у члени та інших організаційних справ обрано першу Управу, до якої ввійшли: Н. Слюзар—голова, І. Проціньський—заступник голови, Марта Перейма — секретар, Ярко Бігун — скарбник, Орест Дейчаківський — референт членства, Евген Іванців — референт зв'язків і Володимир Сульжинський — референт для спеціяльних задумів. До Контрольної комісії увійшли: Г. Бреславець — голова, Юрій Петренко і Дарія Стець — члени.

У своєму першому слові обрана голова Н. Слюзар дала плян праці на найближчий рік і заявила, що створена організація не має на цілі конкурувати з іншими, а тільки заповнити прогалину, яка існує. Вашінґтонська група при заснуванні мала 54 членів, а повинна, на думку референта членства О.Дейчаківського осягнути сотку. Членська вкладка виносить 50 дол. річно.

Зацікавлені можуть одержати інформації про Вашінґтонську Групу, пишучи до Управи на адресу: Washington Group, P.O.Box 11248, Washington D.C. 20008.

Д-р Б. Гаврилишин отримав почесний докторат

Д-р Б. Гаврилишин.

Торонто. — Тут на університеті Йорк отримав в суботу, 3-го листопада ц.р., у спеціяльній урочистій церемонії почесний докторат прав відомий український науковець, директор Міжнародного інституту управління, в Женеві д-р Богдан Гаврилишин.

У письмі президента університету Йорк до д-ра Б. Гаврилишина підкреслено його великі заслуги в ділянках вивчення міжнародного управління і міжнародної торгівлі. Саме завдяки тому, що д-р Б. Гаврилишин є так визначним економістом та професором цієї ділянки, університет рішив надати йому почесний докторат.

Д-р Б. Гаврилишин має у своїй кар'єрі великі успіхи в економіці та є добре відомим із своїх доповідей та праць у міжнародному економічному світі. Він є автором двох книжок з цієї ділянки, понад 30-ох наукових статтей і праць, членом Світової Академії Наук і віцепрезидентом Міжнародної Академії Управління, як теж членом управи організації Ресурси для майбутнього. Свої студії закінчив д-р Б. Гаврилишин саме на університеті в Торонто, а докторат з економії отримав в Женеві. Дає виклади на різних університетах і міжнародних конференціях та відвідав вже понад 40 країн зі своїми доповідями. Хоча постійно живе у Женеві, має канадське горожанство, де перебував перші роки після Другої світової війни, закінчив студії і працював до 1960 року.

„Чортополохи" відбули Раду

Іст Гановер, Н. Дж. — 8-ий курінь старших пластунок „Чортополохи" відбув свою Малу Раду тут в суботу, 3-го листопада, в Рамада Інн, на якій вибрано нову курінну команду, в складі: Марта Юзенів — курінна, а Ліда Семущак — суддя, Мотря Кравченюк — писар, Наталія Балицька — скарбник, Маруся Максимович — хронікар.

„Чортополохи" недавно відсвяткували 25-ліття курінної бібліотеки у Філядельфії, яку провадять члени куреня в тому місті. Курінь рішив, щоб в 1985 році працювати над тим, щоб потребуючі пластуни поза ЗСА й Канадою одержували пластові журнали „Готуйсь" та „Юнак".

Більшість членів куреня „Чертополохи" живе в Ню Йорку, Ню Джерзі та Пенсилаванії, але є „Чортополохи" і у Коннектикаті, Чикаго, Кольорадо, Висконсині, Небрасці, Торонто і Фльориді.

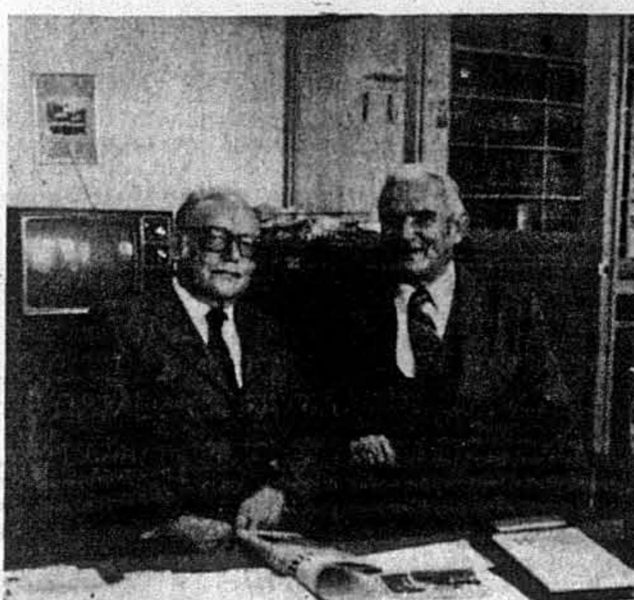
Члени куреня беруть активну участь в переведенні пластових таборів для новацтва та юнацтва, переводять Свята Весни на „Вовчій Тропі".

В лютому 1985 року відбудеться зимова зустріч „Чортополохів" в горах Поконос.

ДОПОВІДЬ Н. ДАНИЛЕНКО

Наталія Даниленко виголосить доповідь, у четвер, 29-го листопада ц.р., о год. 7:30 увечорі в Канадсько-Українській Мистецькій Фундації при вулиці 2118 Блюр захід в Торонто, на тему: „Розвиток українського музейництва і збереження культурних надбань" та збагатить доповідь висвітленням приблизно 50-ти прозірок.

А. Гнатишин — гостем американських українців

А. Гнатишин і М. Добош в редакції „Свободи".

Джерзі Ситі, Н. Дж. (О.К.). — Відомий широко композитор та диригент Андрій Гнатишин, що постійно живе у Відні, Австрія, там працює приїхав на тритижневе перебування до ЗСА, і при цій нагоді відвідав в товаристві диригента хору церкви св. Іван Хрестителя в Нюарку Михайла Добоша, редакцію „Свободи".

А. Гнатишин прибув до ЗСА саме на запрошення хору церкви св. Івана Хрестителя, який тепер святкує своє 75-річчя, а маестра Гнатишина має за свого почесного диригента.

Як нас інформував М. Добош, в суботу, 27-го жовтня ц.р., відбувся величавий бенкет з приводу 75-річчя хору, на якому А. Гнатишин був почесним гостем. На бенкеті було біля 500 учасників, між ними також мейор Ірвінґтону Блазі, що вручив композиторові ключ до міста, як признання за його велику працю на полі української церковної й народної музики. А. Гнатишин виголосив в часі бенкету відповідне слово з похвалою для хору церкви св.Івана Хрестителя за його довготривалу та корисну діяльність.

У розмові в редакції А. Гнатишин зі зворушенням розповідав про усі запрошення та теплі привітання, які він отримує у часі своєї гостини на цьому континенті. Ще перед бенкетом в Нюарку А. Гнатишин був гостем церковного хору в Перт Амбой, що працює під диригентурою Романа Левицького. В часі зустрічі — розказує гість — хор співав пісні його укладу та зробив йому особливу несподіванку, співаючи англійську пісню до його композиції.

У Філядельфії мав він зустріч не лише із тамошнім катедральним хором, але також з відомим чоловічим хором „Прометей". Чергового дня прийняв гостя на окремій авдієнції Митрополит УКЦ Стефан Сулик. Не менше сердечна зустріч відбулася в Ню Йорку із хористами хору „Думка", де А. Гнатишин мав також нагоду почути пісні своєї композиції та уривки із опери „Олена".

Найбільш святочно підготовились до привітання

(Закінчення на ст. 4)

Російський дисидент помер в психіятричній лікарні

Франкфурт, Західня Німеччина. — Як повідомило пресове агентство Ройтерса з 8-го листопада ц.р., Валентин Соколов, російський дисидент, поет і письменник, помер на початку цього місяця в психіятричній лікарні в СССР.

В. Соколов, якому було 58 років і якого в тому році пропонували на нагороду Нобеля з ділянки літератури, помер в містечку Черняховск, на півночі СССР, як дійшло до відома через Міжнародну організацію оборони людських прав.

Вістку про його смерть передали до Франкфурту у Західній Німеччині і вона була підтверджена.

В. Соколов, який написав понад 1,000 віршів, був арештований вперше у 1947 році під закидом „контр-революційної пропаганди" і тоді він був засуджений на 25 років у таборі важкої праці.

Тривалість життя в Совєтському Союзі скорочується

Ню Йорк. — Виступаючи на щорічній конференції Американської геронтологічної асоціяції, совєтський дисидент Жорес Медвєдєв, який живе тепер в Лондоні, сказав, що, згідно з його дослідженнями, середня тривалість життя чоловіків в СССР становить тепер 62 роки. Двадцять років тому вона дорівнювала 66 рокам.

Дані Медвєдєва відповідають висновкам, до яких прийшли вчені на Заході, в тому числі д-р Мирри Фішбах, член Американської геронтологічної асоціяції. Медвєдєв і Фішбах вважають, що на скорочення тривалості життя чоловічого населення в СССР впливають такі фактори: ріст смертности новонароджених, алькоголізм та автомобільні катастрофи.

Совєтський Союз не публікує даних про тривалість життя населення країни вже 12 років. Правда, згідно зі совєтською статистикою за 1981 рік, смертність серед новонароджених в сімдесятих роках зросла. За даними Фішбаха, в 1964 році смертність новонароджених становила 6,9 на тисячу, а в 1980 році — 10,3 на тисячу.

Медвєдєв уважає, що на скорочення тривалости життя впливає також постійний брак харчів. Він сказав також, що середня тривалість життя жінок в СССР хоч і скоротилася, але значно менше, ніж чоловіків: з 74 років у 1964 році до 73,5 в 1983.

Нині д-р Медвєдєв працює в Британській раді медичних досліджень. В Ню Йорку йому вручили щорічну нагороду Американської геронтологічної асоціяції за дослідницьку роботу.

У СВІТІ

РЕЧНИКИ ІЗРАЇЛЬСЬКОГО уряду заявили, що вони задоволені вислідом президентських виборів у З'єднаних Стейтах Америки. При тому вони висловили надію, що переобраний президент Роналд Реґен не буде більше стосувати тиску на Ізраїль, щоб він прийняв американський плян замирення на Близькому Сході, який, до речі, включає створення самостійної території для палестинців і звільнення арабських земель окупованих у раніших війнах між Ізраїлем і арабськими країнами. Речники уряду в Єрусалимі заявили, що Р. Реґен дав докази свого приязного відношення до Ізраїля і він напевно не мінятиме цього відношення в майбутньому.

СИРІЙСЬКА УРЯДОВА газета „Альтавра", займаючи становище до вислідів президентських виборів в ЗСА, висловила надію, що президент Роналд Реґен, маючи мандат американського народу, як жадний президент Америки перед тим, зробить все можливе, щоб направити ці помилки на Близькому Сході, які Уряд ЗСА поробив в минулому. Газета вважає, що ЗСА вели односторонню проізраїльську політику.

МИНУЛОЇ П'ЯТНИЦІ, 9-го листопада ц.р., прем'єр-міністер польського уряду, перший секретар ПОРП (компартії), міністер оборони ген. Войцєх Ярузельскі відвідував Мадярщину і в розмові з тамошнім лідером Яношом Кадаром виправдувався за морд священика-патріота Єжи Попєлюшка. Мадярська преса, як кажуть політичні спостерігачі, найбільше інформувала своїх читачів про випадок вбивства і подала політичне тло, на якому відбувся акт морду, доконаного працівниками служби безпеки. Совєтська й інша сателітна преса також повідомили про вбивство прихильника „Солідарности" о. Є. Попєлюшка, але не згадували про обставини вбивства і про прізвища вбивць.

ПОРТУГАЛЬСЬКІ УРЯДОВІ чинники відмовились дати право на перебування для румунського православного архиєпископа Валеріяна Тріфи, який був депортований із ЗСА після цього, як суд відібрав йому американське громадянство, а прокуратура закидала йому участь у воєнних злочинах доконаних над жидівським населенням під час Другої світової війни. Міністерство внутрішніх справ Португалії вирішило не продовжувати тимчасової візи для 70-річного архиєпископа Тріфи і він стоїть тепер перед загрозою викинення його з тієї країни. Покищо не відомо, до якої країни поїде згаданий архиєпископ.

АМЕРИКАНСЬКІ УРЯДОВІ чинники і представники засобів масової інформації дещо здивовані ворожою поставою індійського уряду до інформацій про вбивство прем'єр-міністра Індіри Ганді, переданих телевізією і пресою в ЗСА. Міністер закордонних справ Індії М.К.Расгорта викликав до міністерства амбасадора ЗСА в Індії Геррі Г. Барнса і офіційно запротестував перед ним за передавання, на його думку, тенденційних інформацій і образів, які віддзеркалювили радість сікхів з приводу вбивства і знущання над ними гіндусів. Амбасадор Барнс намагався вияснити індійському речникові, що Уряд ЗСА дуже часто не має жадного впливу на засоби масової інформації, які не підлягають урядовій контролі.

ШІСТЬОМ ЮҐОСЛАВСЬКИМ дисидентам, які сидять на лаві підсудних в Београді, прокуратор закидає „зраду батьківщини", яка базується на тому, що вони, нібито мали називати померлого маршала Йозефа Тіта диктатором, а правлячу комуністичну партію „сталінською олігархією". Понад 20-хвилинне обвинувачення прочитав в суді прокуратор Даніло Нановіч, який при тому заявив, що підсудні відбували таємні зустрічі і плянували силою змінити теперішню політичну систему в Юґославії. Крім того, вони мали „розпалювати антаґонізм" серед поодиноких груп і заохочувати їх до виступів проти уряду. У відповідь 38-річний Владімір Міянович заявив, що процес є політично мотивований і зорганізований клікою естаблішменту, яка керує сьогодні Юґославією.

ЗСА будуть боронити своїх інтересів в Центральній Америці — каже Дж. Шулц

Бразилія. — Державний секретар З'єднаних Стейтів Америки Джордж Шулц, виступаючи з довшою промовою на конференції Організації Американських Держав у столиці Бразилії заявив, що теперішня Адміністрація президента Роналда Реґена є готова боронити своїх інтересів в Центральній і взагалі в Латинській Америці, а також заприязнених з Америкою держав у випадку комуністичної загрози в цьому обширі світу.

Дж. Шулц стоїть на становищі, що Уряд ЗСА не може собі дозволити на інертну політику у відношенні до поширення комуністичних впливів в Центральній Америці, а вже в ніякому разі не може спокійно приглядатися, як Москва чи її сателіти доставлятимуть тяжку зброю, гелікоптери і евентуально джетові бойові літаки до прокомуністичної Нікараґуа чи будь-якої іншої держави. Очевидно, заявив Шулц, якщо Совєтський Союз буде продовжувати довозити зброю до тієї країни, то ЗСА будуть змушені заблькувати усі доїзди до нікараґуанських портів, а крім того почнуть доставляти свою зброю для сусідуючих з Нікараґуа країн, які почуваються загроженими. Крім того доставлена совєтами для Нікараґуа зброя призначена для антиурядових партизан в Ель Сальвадорі та в інших латиноамериканських країнах з метою насильного повалення легальних урядів і поширення комунізму.

Виступ державного секретаря Дж. Шулца був предметом довших інформацій і коментарів в бразилійській й іншій пресі, а деякі кореспонденти настирливо запитували його чи ЗСА дійсно приготовляються до висадки в Нікараґуа. Дж. Шулц, як досвідчений політик і репрезентант великої економічної і мілітарної потуги, не бажав входити в деталі цієї справи, але заявив, що ЗСА під цю пору не підготовляють жадної інвазії на Нікараґуа, а рух навколо цієї справи створили самі нікараґуанці з пропаґандивною метою. Американський речник залишив однак відчинену хвіртку кажучи, що у випадку масової доставки зброї до Нікараґуа, а головно джетових літаків, він не виключає, що ЗСА будуть змушені прийняти більш серйозні міри, щоб забезпечити свої і своїх альянтів інтереси в Центральній Америці.

Речники Мехіко і Бразилії бажали вманеврувати Шулца у таку ситуацію, щоб він запевнив їх, що ЗСА ніколи не переводитимуть інвазії на Нікараґуа, але він, зрозумівши їхню інтенцію, давав вимінаючі відповіді на такі питання.

Політичні спостерігачі й аналітики вважають, що справа Нікараґуа була предметом розмов і оживлених дебат в кінці цього довгого кінця тижня не тільки у Бразилії на конференції ОАД, але також в інших столицях вільного світу.

Секретар Департаменту освіти зрезиґнував

Вашінгтон. — Секретар Департаменту освіти Т.Г. Белл повідомив, що він уступає із свого посту, рівночасно заявляючи, що він був свідком початку відродження на полі освіти в ЗСА.

У своєму повідомленні він з жалем ствердив, що його намагання піднести рівень освіти були критиковані, а то й їх поборювали консервативні члени Республіканської партії, що хотіли конче зменшити фінансову допомогу для освіти. Він теж ясно заявив, що мав великі непорозуміння з того приводу із директором бюра бюджету Дейвидом А. Стокменом щодо висоти фінансової помочі Уряду.

В часі пресової конференції, на якій Т.Г. Белл повідомив про резиґнацію, він з притиском ствердив, що на його думку справа освіти в країні є так важлива як справа військової оборони і тому зменшення чи задержання фінансової допомоги на цілі шкільництва було б поважною помилкою.

Т.Г. Белл уступає із свого посту з днем 31-го грудня ц.р. та повертається на становище професора університету Юта в Солт Лейк Ситі. Він був секретарем Департаменту освіти від 1981 року, а в роках 1974-1976 сповняв обов'язок комішенера ЗСА для справ освіти.

Хоча є декілька кандидатів на його місце, не відомо ще хто буде покликаний та хто цей пост прийме. Т.Г. Белл є шостим з черги членом Уряду Р. Реґена, що вніс свою резиґнацію і є припущення, що тепер після поновних виборів Президента прийде ще до інших персональних змін в Уряді.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН перервав тепер свої щотижневі промови по радіо принайменше до кінця 1984 року. Після переможних виборів Президент уважає, що немає причини говорити, поки не буде схвалений бюджет та плян праці на наступний рік.

УРЯД ЗСА ПОВІДОМИВ, що вперше від 17-ти років будуть відновлені дипломатичні зв'язки з Іраком. Це потягнення може посилити американські симпатії в арабському світі, але викличе напевно негодування Ірану.

АҐЕНТСТВО ОХОРОНИ перед занечищенням довкілля запропонувало тепер гостріші приписи щодо випарів з фабрик, які вживають вугілля тому, що ці випари є найбільшою причиною т.зв. „кислотного дощу".

ПО ЗСА ВІДБУВАЄ ТЕПЕР подорож група молодих людей в числі 26, родини яких потерпіли сильно з приводу воєнних дій у тих країнах, з яких ця молодь походить. Їхня ціль розповісти про свої страшні переживання американським дітям і тим зменшити небезпеку майбутньої війни на будь-якому терені. Група відвідає 36 міст впродовж 12-ох днів.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ПРОТЕСТИ і критику зі сторони частини мешканців Манґеттену в п'ятницю, 9-го листопада, таки схвалено перебудову і зміну славної дільниці Таймс Сквер.

СТЕЙТ НЮ ДЖЕРЗІ схвалив закон про конечність мати охороняючі паси при їзді автом. Це другий стейт після Ню Йорку, що впровадив такий закон для тих, що їдуть на передніх сидженнях в автах, і він буде вповні зобов'язувати від березня 1985 року.

МІСТО НЮ ЙОРК, як заявив мейор Едвард Кач, починає тепер поважні праці над поправою міських парків коштом 6 мільйонів долярів. Це є перша така спроба поправити стан 200 парків в Ню Йорку від 1920 року.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address - $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $7.50 на 6-місяців, $15.00 — на рік. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Совєтське рільництво клигає далі

Минулого тижня на засіданні Центрального Комітету компартії Константин Черненко перечитував довгі статистичні дані про совєтські „рільничі осягнення", підтверджуючи їх різними цифрами. Але добре колись Хрущов сказав: „Людина не може жити тільки статистиками".

Одначе, не зважаючи на намагання Черненка представити „рожевий образ" урожаю в СССР, він таки не міг поминути справжніх неприємних для СССР фактів, бож урожай був меншим як сподівалися, і достави харчових продуктів будуть значно обмежені. Хоч цього він не згадав в звіті, але було ясним, що єдиний вихід із ситуації — це закуп харчів за кордоном за „тверду валюту", передусім в Америці, яку Москва очорнює кожного дня у своїй пропаґанді і яка недавно була наклала збіжжеве ембарґо на Совєтський Союз.

Ясно, що, Черненко не подав правдивих причин про недостачу харчових продуктів. Він замість говорити про дійсні причини катастрофального стану совєтського рільництва (брак децентралізації, недоладне управління, брак одностайних цін і інші причини, які на думку західніх експертів є сталими причинами „хвороби" совєтського рільництва), Черненко почав малювати величезні картини майбутнього і пропонував щоб ще перед 2000-им роком поширити висушені і наводнені поля.

Як відомо, ця ідея не нова, і наводнення врожайної землі була все центральною проблемою рільництва в Росії за царів, так і за совєтського режиму.

Багато економістів твердить, що управа запущеної чи наводненої землі є куди дорожча як дальше, інтенсивне вживання існуючих продуктивиних піль і направа існуючих систем наводнення.

Совєтська рільнича продукція абсорбує майже 25 відсотків робочої сили, тоді коли цей відсоток в Америці виносить всього п'ять. Совєтське рільниче виробництво є найбільш субсидіованим рільництвом у світі.

Американська преса подає про „загадочну відсутність" на засіданні Центрального Комітету Михайла С. Ґорбачова, який є міністром рільництва ще від 1978 року. В минулому Ґорбачов безнастанно домагався радше організаційних змін як оброблювання нових земель. Відомо, що Хрущов урочисто прирікав „перегнати" Америку в продукції харчових продуктів до 1980 року, використовуючи „цілинні землі" казакстанських степів. Але наслідники Хрущова його плян відкинули, так що під цю пору ніхто навіть не згадує про „цілинні землі".

Американські і західньоевропейські спеціялісти в совєтських справах дивуються з якою властиво метою треба було скликати пленум Центрального Комітету. Справу харчової продукції основно не було продискутовано, тому в Москві кружляють поголоски, що справа рільництва не була причиною скликування цього засідання, а воно відбулося на те, щоб обговорити зовсім інші проблеми.

Юрій Р. Рибак

ДЕЩО ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В ТЕХНОЛОГІЇ

У американському бізнесі так домашня, як і закордонна конкуренція відіграє ключову ролю. Тому й не дивно, що постійно у журналах появляються різні статті, які на свій лад стараються у тому зарадити та з меншим чи більшим авторитетом вказати проводові підприємства як осягнути успіх. Між іншим багато вони пишуть про винаходи та нововведення, про їхні позитиви і негативи.

Що ж таке винахід (Invention), а що таке нововведення (Innovation)? Винаходом можна назвати творчий монтаж існуючої технології для виготовлення продукту, звичайно, ще перед тим як на нього є запотребування. Прикладом на це можуть бути: пеніциліна, джетова машина та лейзер, бо, звичайно, минають роки заки підприємство може задоволитись зиском, що приходить із винаходу.

Із другого ж боку — нововведення–це монтаж існуючих наукових або технологічних осягів з метою розв'язати особливе запотребування. Отже нововведення вибирає речі з доступних уже осягів та об'єднує їх у своєрідний спосіб, щоб тим робом осягнути перевагу над існуючими продуктами чи процесами. Ось декілька прикладів: радіяльні колеса до авт, магнітофонні звукозаписувачі, чи малий компютор, що його впровадила фірма „Еппл".

Багато людей думає, що нововведення належить виключно до технічної ділянки нашого життя. Але коли приглянутися ближче, то воно зовсім так не є, бо нововведення охоплює інші ділянки людського зацікавлення людини, як новий спосіб продажу, услуга чи організація підприємства. Всі вони для свого розвою ждуть на людей, які переведуть у життя ідеї. Нині, — скажімо — людина яка має ощадності, пересічно може полагоджувати трансакції комерційних паперів у своїй щадниці і це можливе, бо їй допомагають компютор та телекомунікаційна технологія.

Прикладом монтажу існуючої організації і технології у надзвичайний спосіб, щоб створити нову функцію, може бути Фред Смит, який зорганізував Федерал Експрес, що ґарантує пересилку листів та пакунків із доставою на другий день. Свою ідею він був описав у магістерській праці, однак професор уважав, що це „ідея фікс" і дав йому найнижчу оцінку... Нині Федерал Експрес не лиш виказує більйонові обороти, але і має багато наслідувачів, які створили конкуренцію, що згідне з економікою вільного товарообміну.

Дейвид Бирч уважає, що нововведення є дійсним ключем до економічного росту про що теж згадує П. Гемілтон у статті „Міт високої техніки" (Ді і Бі) рапорт — вересень-жовтень ц.р.) Д. Бирч є автором відомої студії „Процес праці ґенерації" у якій прийшов до висновку, що у 1970 роках 80 відсотків варстатів праці у ЗСА створили якраз не великі, а малі підприємства, бо небувалий успіх у творенні нової технології теж відкрив великі можливості для творення росту малих компаній. Але буває і таке, що молода фірма, створивши нововведений перший продукт, який увінчався не абияким успіхом, не спроможна на другий. С. Бирч уважає, що це неє вислідом ані лінивства ані самовдоволення спочивати на лаврах перемоги. У ЗСА кожного року коло один мільйон корпорацій зачинає своє нове життя, з цього завдяки нововведенні успіх можуть осягнути лише одиниці. Це можна б пояснити тим, що ціле умове наставлення ініціяторів строго зосереджується над продукцією лише цього проєкту нововведення і є майже неможливим, щоб вони могли себе переставити на іншу галузь зацікавлення. Залишилося тому вижидати як довго вони зможуть обстояти при своєму початковому замірі, або як довго зможуть задержати монополь.

Хто в минулому слідкував за небувалим наглим розвоєм у ділянці малих компюторів і їхнім майже фантастичним успіхом, а відтак запеклою боротьбою на ринку збуту, той нині зустрівся з холодною реальною дійсністю, як один за одним підприємці відходять із „поля битви" з великими фінансовими втратами.

На світовому ринку американці конкурують дуже успішно там, де відсоток нововведення є високий, та вивозять коло 70 більйонів долярів продукту, що основується на думанні. Знавці завважили, що услуги та продукти, які не є вислідом нововведення втрачають своє значення у наслідок закордонної конкуренції та автоматизації.

Отже, спосіб пристосування і використування існуючої технології є силою американської економіки, а не лише продукція самої технології. Тому саме нововведення є так важливе для підприємства, бо тут, — наприклад у світі спорту, — багато є змагунів, а лиш найкращі одержують медалі.

Юрій Гасцький
УНІГУ

ОСВІТА ПІД ЧАС ГЕТЬМАНЩИНИ:

Початкове навчання

Загальновідомо, що рівень освіти населення Східньої України в ХУІІ та ХУІІІ століттях був вищий, ніж у XIX столітті. Найважливішою причиною було існування української козацької держави — Гетьманщини з широкою внутрішньою автономією та мережею шкіл. Відомо також про існування Києво-Могилянської Академії — цієї найкращої школи в Східній Европі. Одначе мало знаємо про мережу початкових шкіл і про середні школи — Колеґіюми. Тут коротко накреслимо, як виглядала початкова освіта в Гетьманщині в ХУІІ та ХУІІІ століттях. Найважливішими інституціями були приходські або церковні школи, які існували при церквах по містах, містечках і селах Гетьманщини. В 1748 році тих шкіл було понад тисячу в десятьох полках Козацької України та приблизно 30,000 учнів.

Вчили в тих школах священики, дяки парафіяльні або так звані „мандрівні дяки-пиворізи", школярі з вищих кляс Києво-Могилянської Академії та Колеґії. Платили їм на рік грішми (4-5) рублів) і „натурою", себто припасами.

Шкільний рік ділився на три триместри або „третії":
1) „генварська третія" (вересень до січня), 2) „майська третія" (січень до травня) та 3) „октябрська третія" (травень до вересня). Наука в школах тривала три роки.

У школах вчили читання, писання, церковний спів. За підручники вживали здебільшого церковні книги. В першій клясі вчили азбуку з букваря та початки писання, в другій клясі читання і вивчали напам'ять часослов й псалтир, а в третій клясі концентрувалися на вивченні октоїха й церковних співів. Цілий час учні мали лекції каліграфії („писем") і вправляли на дошці та на папері.

Хто були ці учні? По містах-діти козаків, священиків та міщан, а по селах сільські хлопці. Документи з тих часів, які описують приходські школи — це різні звіти та меморіяли козацьких канцелярій і тому дані в них про козаків і їхні сім'ї. З них можна довідатися, що в Чернігівському полку в 1748 році було 118 шкіл, а в 461 учнів з козацького стану, а про учнів з інших станів немає відомостей. Вік цих учнів був від п'ять до 18 років.

Залишився звіт сотенної канцелярії Понурницької сотні Чернігівського полку з 1768/70, який дає цікаві відомості про одну клясу в цій школі та долю її учнів. В 1768 році було 34 учні козацького стану, а в 1770 році залишилось тільки 18. З останніх 16-ти учнів, сім закінчили успішно школи („діствительно обучившихъ грамоту"), а дев'ять відпало (шість через хворобу, а три пішли в церковні послушники). З сімох ґрадуантів, двох пішло до Києво-Могилянської Академії, двоє до Чернігівської Колеґії, один на службу до Чернігівської полкової канцелярії, один до Понурницької сотенної канцелярії, а останній залишився вдома. Отже, четверо козацьких учнів пішло на вищі студії з цієї сотні в одному році, а двоє, правдоподібно старших віком почали працювати в канцелярійних інституціях Гетьманщини

Крім приходських шкіл були ще й інші початкові школи, до яких посилали дітей на науку. Це школи при манастирях, наприклад, при Михайлівському Золотоверхому манастирі в Києві. Тут учнів вчили монахи й звичайно скеровували на службу в церкві.

Братські школи в час Гетьманщини грали меншу ролю в піклуванні над освітою ніж на Правобережній та Західній Україні. Вони хоч існували, як, наприклад, у Стародубі, Лубнах, Срібнім, Варві, але ці школи не відрізнялися від приходських шкіл. Братства під час Гетьманщини сповняли допоміжну ролю замість бути поштовхом в науці, як братства у Львові, Луцьку чи Вільні.

Існували школи також при сотенних канцеляріях де обмежену кількість козацьких дітей вчили читати й писати сотні канцеляристи. Такі школи в 1770 році були у Волинській, Слабинській, Білоуській та Городницькій сотнях Чернігівського полку. В них також вчили військову штуку.

Теж була початкова школа на Запорізькій Січі. Знаємо, що в 1754-1768-их роках вчилося 80 юнаків читати, писати, музику і спів. Вчили їх дяки та окремі помічники назначені курінним отаманом.

Діти козацької верхівки, звичайно, діставали початкову освіту вдома. Батьки наймали приватних учителів, студентів Києво-Могилянської Академії.

Навчання у початкових школах включало також і дівчат. Знаємо про це зі записок подорожі антіохійського патріярха Макарія по Україні в 1654 році. Він пише, що „по всій землі руській козацькій більшість їх включно з жінками і дочками вміють читати і знають порядок церковних служб". Але документальних даних про це мало. Один звіт із Чернігова з 1780 року подає, що тут вчиться 121 учнів у шістьох приходських школах, між ними 18 дівчат.

Приходські школи сповнили свою ціль. Вони дали початкову освіту великій більшости українського населення, приготовили учнів до вищих шкіл та до кар'єри в церкві й по інституціях Гетьманщини. Після скасування Гетьманщини в 1782 році, прийшла черга і на початкове шкільництво. В 1786 році перемінено деякі з них у статус „народних училищ", а в 1803 році скасовано „бродящих дяків і їх школи", себто приходські школи.

К. Степовий

Не забуваймо про них...

Напевно багато з нас, якщо не всі, бачили на телевізійній мережі ч. 4 оте велике нещастя, що спіткало людей в в африканській країні — Етіопії. Там на великому широкому полі — на тлі „геніяльного і мудрого" портрета Владіміра Леніна скупчились тисячні маси голодуючих людей, зокрема матерів. На їхніх руках можна було побачити малих, вмираючих дітей, які чекали на крихітку бодай поживи. Ці діти, обличчя яких було виморене голодом і радше подобало на лиця померлих уже істот, відкривали уста, ворушили ротами і простягали ручки в розпачливому благанні, щоб звідкілясь прийшла підпомога, щоб вони могли принаймні на хвилину заспокоїти свій голод і спрагу. І допомога прийшла, прибув Червоний Хрест із харчами; бо на телевізійному екрані біля умираючих від виснаження і голоду людей можна було побачити пушки з продуктами. Важко сказати чи Червоний Хрест, або кілька добродійних організацій, прибувши із запізненням, зуміли врятувати сотні тисяч вмираючих від голодової смерти людей.

Стає болісно і моторошно. На очах з'являються сльози і на думку мимохіть приходять оті страшні роки — 1932-33, коли ми на свої власні очі бачили подібне явище до цього, що сьогодні діється в Етіопії — в Україні.

Певна подібність тут є, однак різниця тут велетенська, бож у той час, коли в Етіопії населення вмирає від голоду і то викликаного посухою чи іншими обставинами, що їх принесла непригожа для збору земних плодів природа, їм спішать з допомогою Червоний Хрест, добродійні організації і люди з цілого світу. Спішать вони, щоб рятувати отих нещасних від страшних мук голодової смерти.

І тут мимохіть приходить запит. А в Україні в 1932-33 роках чи діялось щось подібне? Далеко ні! В Україні московсько-большевицький наїзник створив штучно голод, щоб знищити до тла, щоб умертвити українську націю, а зокрема селянство. Чи в тім році був неврожай збіжжя, посуха? Ні! Хліба було доволі, але його насильно забрав тодішній, а й продовжує сьогоднішній совєтський режим. І щобільше. Коли українці — брати зі Західньої Галичини довідавшись про те нещастя, що охопило східні землі України, зібрали десятки тонн харчів, щоб їх відправити голодуючим, то на кордоні з СССР їх затримано, а харчі їм повернули, сказавши, що ніякого голоду в Україні немає. І як на глум скрізь по Совєтському Союзі всі радіовисильні в той час передавали пісеньку, що доносилась до голодуючих: „Жіть стало лучше, жіть стало весєлєй".

І сьогодні, коли всі засоби масової інформації розносять по всьому світі страшні вісті про голод в Етіопії, закликаючи хто може прийти з допомогою жертвам голоду, колись в Україні насаджений силоміць окупантом совєтський уряд не проявляв жадних турбот аби допомогти українському населенню. Про голод, що його запровадив московсько-большевицький узурпатор, винищуючи понад сім мільйонів українських селян з їхніми дітьми, в радіо, пресі та інших засобах масової інформації залягла кам'яна мовчанка...

Мало того, ті чужинецькі кореспонденти, які перебували по великих містах Совєтського Союзу і знали, що діється в Україні теж здебільшого мовчали — чи боялись, чи була тут інша причина — не знати... І отак ота жахлива голодова облога українського народу приховувалась усіма.

Яка іронія? Як в Етіопії — так і в Україні, теж діти — невинні ні в чому... гинули від голодової смерти на землях колись багатої української землі... І совєтська влада не лиш, що сама не приходила з допомогою, але забороняла її давати людям доброї волі, організаціям з-за кордону та й ще сама відбирала від рота голодуючих селян останню крихту хліба, останнє зерно

Але як бачимо в Етіопії — сателіті СССР, — який призвів до цього лиха, — справа мається зовсім інакше. На рятунок вмираючого від голоду населення спішать усі, хто може чим допомогти. І добре, що допомагають, але совєтська влада не зупиняє допомоги, як це було колись в Україні. Найбільшу допомогу несе, як завжди, Америка, яка вже не одну державу спасла від голодової смерти і за це їй належиться велике признання і вдячність. Так само вона діє в Польщі і в інших комуністичних країнах де чекають на порятунок від нужди.

І хай тепер будь-хто в таких і подібних ситуаціях порівняє ці дві країну — Америку і Совєтський Союз і дасть свої висновки. Ми певні, що вони будуть одногідні з нашими.

Степан Кравців

ЯК МИ З ДІДОМ ГОЛОСУВАЛИ

(Бувальщина)

Коли я чую слово „вибори", мимоволі пригадую собі той далекий час дитинства і свої перші вибори там, за Залізною завісою.

Йшов 1946 рік. На 10-го лютого, — а цей день я запам'ятав на все життя, — були призначені вибори до Верховної ради. Шуму наробили місяців зо три наперед. Тому ми, безвусі юнаки, хоч і не мали ще права „голосу", з цікавістю ждали того дня, бо хотіли знати „як то буде".

Десь так за тиждень наш пес Бровко несамовитим гавкотом дав знак, що на подвір'ї чужі люди. Правда, зовсім чужими назвати їх не можна було: Параска Коцюба доводилася нам родичкою у третьому „коліні", з Павлом Савчуком ми були сусідами в старій хаті, а Борис Іванович Баранов — директор школи — не раз приходив до нас. Особливо після того, як замість до школи, я йшов на річку Золота Липа рибалити. Але тепер вони прийшли як агітатори, представники влади. І це відчув наш Бровко.

Привітавшись, Борис Іванович почав здалека:

— А чи знаєте ви, товаришу Кравців, що буде за тиждень? — звернувся він до діда.

— Аякже, знаю: неділя, — відповів той і попросив гостей сідати.

— Та я не про це. Я про вибори до Верховної ради. Ви найстарший мешканець села і ми хотіли б, щоб ви перші голосували і сказали кілька теплих слів. Про вибори за Австрії і за панської Польщі, про права, які вам дала совєтська влада і сталінська конституція...

Дід хотів щось уточнити, а може заперечити, але директор випередив його:

Не турбуйтеся, тут усе написано, — і він дав дідові папірець, списаний великими буквами. — А ти, Степане, прочитай дідові і „підкуй" його харашо.

Потім, відкликавши мене в сторону, додав:

— Короче говоря, вважай, щоб старий вивчив усе напам'ять і не відступав від тексту та щоб дурниць не нагородив... На вибори повинні приїхати з Бережан начальник НКҐБ і кореспондент газети. Може наднести і якусь сволоч с Тернополя. Так що не „підкачайте"...

— Постараємося, — відповів я за себе і за діда.

— Я на тебе надіюся. А з історії в цій четверті матимеш „п'ять", — шепнув Баранов мені на вухо.

Директор, якого всі ми називали на український лад Бараном, викладав у нас історію, якої я дуже не любив, і хоч як старався, більш ніж на „чотири" витягти не міг.

Хочу дещо уточнити. Дід мій не був найстаршим мешканцем села. Найстаршою була баба Оришка. Але щоб його не взяли у війну до червоної армії, дід на всякий випадок запустив бороду, дописав собі років з п'ятнадцять і „загубив" метрику. У молодості він завідував читальнею „Просвіта", передплачував газету „Діло", розумівся в політиці, а головне — міг ще читати без окулярів. Тому моя допомога в підготові до виборів йому була зовсім непотрібна.

Хоч до виборів був ще цілий тиждень, я вирішив справу не відкладати в довгу шухляду, а почати „підковувати" діда ще нині.

Текст, що його вручив „Баран", дід зрозумів з першого разу. Нічого мудрого там не було. Все те, що писали совєтські газети щодня: „радісне життя", „прекрасне майбутнє", „найпередовіша країна".

Свою роботу по перевихованню діда і підготові його до „найдемократичніших" виборів я сплянував у той спосіб: тричі читаю текст, відтак дід повторяє за мною кожне речення як присягу, а в суботу — генеральна репетиція, на якій дід повинен знати текст як „Отче наш".

Спочатку все йшло добре: дід уважно слухав, курив люльку, махав головою і час від часу випускав кружочки сивого диму. Та коли прийшлося повторяти за мною, категорично відмовився:

— За кого ти мене маєш? Тут усе ясно як Божий день. Я не штубак...

— Діду, — кажу, — чули, що просив „Баран"?

— Щоб не відступати від тексту і не нагородити дурниць... Не переживай, все буде добре.

У неділю, ледь світ, ми вийшли з дому. Треба було вчасно прийти на виборчу дільницю, щоб рівно о шостій годині ранку дід виконав свій громадський обов'язок: першим у селі віддав голос за кандидатів сталінського бльоку комуністів і безпартійних.

У сільському клюбі, де голосували, крім членів виборчої комісії та представників з району, сиділа баба Оришка. Вона повинна була „підстраховувати" діда: на випадок, якби той спізнився, занедужав або, попросту, врізав дуба, баба Оришка повинна була перехопити ініціятиву — першою підійти до урни, подякувати партії за щасливе життя і віддати свій голос. Текст її був значно простіший і коротший, але наскільки вона справилася з ним — твердити не буду. Скажу лише, що Оришка страшенно боялася зустрічі зі сільськими собаками і ніколи не ходила поночі. Тому до клюбу прийшла ще звечора і тепер куняла в куті коло печі, заодно виконуючи ролю дідового „дубльора".

Як лиш вибила шоста, „Баран" звернувся до діда:

— Пожалоста, товаришу Кравців, підходьте до стола по бюлетень.

Дід узяв синенького папірця, розгорнув його, ніби хотів прочитати, потім згорнув удвоє, відтак ще раз. Повагом підійшов до великої скриньки-урни, оббитої червоним полотном, двічі відкашлявся, перевіряючи голос. Я спостерігав за кожним його рухом, а серце готове було вирватися з грудей: доля моєї „п'ятірки" з історії була тепер в дідових руках.

Дід говорив про Австрію, про панську Польщу, а руки його тремтіли, стискаючи синенький „голос"-папірець:

— ...Тож на свому віку я бачив різні вибори, але таких як нині ще не видів. Тепер ми маємо право голосувати за того, за кого нам скажуть і хто нам...

„Баран" заплескав раптом у долоні:

— Хватіт, хватіт, товаришу Кравців. Дальше не треба. Голосуйте...

Дід вкинув синенький „голос" до червоної скриньки і попрямував до дверей. Я — за ним.

— Что он сказал? — нагнувся до „Барана" шеф районного НКҐБ.

Дід витягнув з кишені люльку, набив тютюном, закурив. Додому йшли мовчки.

У понеділок зі сільради прибігла Параска, чергова коло телефону:

— Діду Петре, дзвонили з Бережан, щоб завтра на десяту годину ви були на НКҐБ...

Дід любив точність: рівно о десятій ми постукали до дверей начальника.

— То що ви говорили в неділю, товаришу Кравців? „За кого нам скажуть". Да?

Дід витріщив очі і дивився на капітана, як теля на нові ворота:

— Не розумію, пане начальнику, про що ви говорите...

— Какой я тобі пан? Панов у нас нєт. Так що значить „за кого нам скажуть"? — допитувався начальник НКҐБ. — Ти не віриш, що наші вибори найдемократичніші в світі?.. Жизнь надоїла, да?

Та дід не здавався:

— Хто вам таке наговорив?... Як ви думаєте, чи може брехати совєтська газета?

— Ти что, ніко́гда. Ето тєбє нє амєріканьска...

— Ну то читайте, що я говорив.

І дід поклав на стіл свіже число районної газети, яку ми по дорозі купили. На першій сторінці під великим заголовком „Голосує Петро Кравців" була надрукована високопатріотична промова мого діда перед виборчою урною. Якщо вірити газеті, дід говорив про „найдемократичніші" вибори, яких не знала не лише панська Польща, але не відає і сучасна капіталістична Америка, про веселе, радісне життя під „зорею радянської влади".

— То де є „за кого нам скажуть"? — допитувався дід, коли капітан дочитав статтю до кінця.

— Та ну тєбя. Хитрий ти... Йди і більше не попадайся мені на очі.

А ще за тиждень в газеті були підсумки виборів. Виявляється, у нашому селі заголосували „всі як один". Дід сміявся від душі і витягнув з-за образа святого Йосафата шматочок синенького паперу, на якому було прізвище кандидата сталінського бльоку.

— „Всі як один"... А я не голосував. Ловкість рук...

Тепер я зрозумів, чому тремтіли дідові руки, коли він стояв коло скриньки-урни.

По полудні прийшла баба Оришка.

(Закінчення на стор. 4)

ГРОШОВІ ДАРИ

НАПЕРЕДОДНІ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Українському Науковому Інститутові Гарвардського Університету (УНІГУ) для розгортання програми (наукові досліди, конференції, публікації) гідного відзначення українського християнського тисячолітнього ювілею.

Список ч. 3:

20,000 дол. — Богдан і Марія Робак.
5,000 дол. — еп. Михайло Гринчишин.
3,000 дол. — Пластовий Курінь „Бурлаки".
По 1,000 дол. — Христина Блаженко, д-р Іван і д-р Наталія Коропецькі, Іван і Катерина Сливка, Марія Холєвчук.
800 дол. — Ярослав Цюк.
По 500 дол. — Роман Вомпель, Ігор Гуменюк.
По 200 дол. — Мґр. Надія і Степан Гробельські, Ольга і Михайло Ковальчук.
105 дол. — Наталка і Роман Кравук.
100 дол. — Мирон і Галина Тицькі.
По 60 дол. — Дарія і Богдан Будні, Зеня і Василь Василів.
По 50 дол. — Анна Будна, Линда і Марко Будні, Василь Воронка, Марійка і Омелян Гельбік, Богуслава і Василь Гнатів, Ярема Дубик, Надія і Юрій Кігічак, Надія Мандрусяк, Лідія Мартинець і Христина Шелдон, Орест Попович, Люба і Юрій Стефанівські, Надія і Маріян Цьопко, о. Василь Яремак.
По 25 дол. — Зиновія і Мирон Бурак, Наталія і Володимир Клапіщак, Каролина й Степан Конрад, Докія Лисько, Дарія і Ярослав Миндюк, Анна і Степан Мороз, Марія і Юрій Смит, Ірина і Зенон Терлецькі, Євгенія і Юхим Харченко, Люба і Мирон Чолган.
По 20 дол. — Ірина і Осип Голинські, Ольга Дубик, Володар і Марта Лиско, Галина і Петро Мудрі, Ольга і Олесь Напора, Ольга й Іван Островка, Анна і Петро Поліщуки, Марія і Микола Семанишини, Оксана і Юрій Стеранка, Оксана і Михайло Тарапацький, Уляна і Антін Тимкевич, Надія та Ігор Хома.
По 15 дол. — Хризанта і Роман Гентиш, Олена Гентіш, Ярослава Лісовець.
По 10 дол. — Мґр. Юліян Бачинський, Марта Кашніца, Еміліян Кіндзельский, Зенон і Мирося Мандрусяк, Дюлі Мендез, Ольга Муссаковська, Ольга і Степан Парубчаки, Ляриса і Дмитро Пенсак, Наталка і Василь Савицький, Емма Сомоза.

Щиро дякуємо Шановним жертводавцям!
Пожертви ввічливо просимо слати з приміткою „Тисячоліття" на адресу:

Harvard University
Ukrainian Studies Fund
1583 Massachusetts Avenue
Cambridge, MA 02138

Чеки просимо виписувати на: Ukrainian Studies Fund. M.U.C.

ПОЖЕРТВИ НА ОПЛАТУ КУРСІВ І ДОПОМОГУ НАЙНОВІШИМ УКРАЇНСЬКИМ БІЖЕНЦЯМ З ПОЛЬЩІ

д-р. Демус, Пилип і Володимира	2,100.00
інж. Гаєвська, Софія	1,000.00
Злучений Український Американський Допомоговий Комітет	1,000.00
Українська Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч" в Н.Й.	1,000.00
Шумейко, Антін і Віра	700.00
Парафіяни церкви Непорочного Зачаття в Фреш Медов Н.Й. (збіркою зайнявся Пан Іван і Марія Йовик)	667.00
Пирський, Михайло	250.00
Мазуркевич, Володимир	200.00
д-р Худьо, Богдан і д-р Богданна	150.00

По 100.00 дол. зложили:
суддя Бородайко, Богдан; о. д-р Волошин, Богдан; д-р Гребеняк, Ірина; Гробельський, Степан і Надія; д-р Ґой, Петро і Леся; мґр. Квіт, Зиновій; д-р Палідвор, Василь і Марія; проф. Пелешенко, Володимир і проф. Ірма; Чорна Ліда; Юрків, Зеновій; Українська Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч" в Пітсбурґу, ПА.; Палашевська, Люба; Іськів, Іван і Михайлина;

Збірка парафіян церкви Пресвятої Тройці в Керконксоні Н.Й.	82.00

(Крім того поодинокі парафіяни і гості зложили на ту ціль понад 600.00 дол., що вичислені в списку жертводавців).

По 50.00 дол. зложили:
д-р Жарський, Едвард і Дарія; Цебрій, Григорій і Дора; Колюбінський, В.; Репа, Григорій і Евдокія

Геврик, Богдан і Ольга	30.00
Антонів, Григорій	30.00
Годчак, Павло	25.00
д-р. Осінчук, Роман	25.00

По 20.00 дол. зложили:
мґр. Дацків, Ярослав; Кучма, Параскевія; Макар, Іван; Мельничин, Василь і Юлія; д-р. Шегедин, Тарас; д-р Ценко, Микола.

По 10.00 дол. зложили:
Беран, Іван; Брикович, Теодозія Володимира; д-р Душник, Володимир і Марія; Олинець, Роман; Серабин, Стефан і Францес; Терещук, Юліян; Чаплинський Михайло; Яськів, А. П.

По 5.00 дол. зложили:
Бачинський, Юліян; інж. Вальчук, Володимир і Катерина, Ващук, Роман (Канада); Кордуба, К.; Купинич, О.; Леґедза, Зенон і Віра; Леськів, Е.; Натина, Василь і Анна; Химинець, М.Ю.; Якимів, Богдан

Махтура, Павло	2.00
Осідач, Анна	2.00

Управа фундації щиро дякує всім жертводавцям, як рівнож віримо, що українська патріотична громада піде слідами попередників і як пише інж. Софія Гаєвська до фундації УВУ, „пригорне українських біженців з Польщі".

Всі пожертви можна відтягати від податку.

Адреса Фундації УВУ
Ukrainian Free University Foundation, Inc.
203 Second Avenue
New York, N.Y. 10003

Українська присутність у Люрді

На схилах мальовничих гір Піренеїв у відомому в цілому християнському світі чудотворному Люрді купається у соняшних проміннях золотоверха з п'ятьма позолоченими банями українська католицька церква Успення Пресвятої Діви Марії.

Цей високо-мистецький твір проєкту інженера-архітекта Німцева, створений в українському традиційному стилі та добре вкомпонований в місцеве будівництво, відрізняється, одначе, від нього своєю інакшістю. Церква, ззовні чудова, що відбивається від оточення тією ж архітектурою блискучими золотими банями, стала атракцією, притягає увагу паломників і туристів, що відвідують Люрд. Останніми роками приблизно 5 мільйонів паломників і туристів річно відвідали Люрд який став найбільшим відпустовим осередком у цілому християнському світі. Тут дійсно відчувається великий пієтизм до Матері Божої, до Господа Бога, сильне релігійне піднесення, що причиняються до скріплення віри і внутрішнього оновлення.

Поміж численними паломниками вирізняються вже й наші українські групи під проводом священиків або індивідуально: зорганізовані групи несуть транспаранти із написами „Україна в екзилі" та інші, а релігійні несуть свої прапори і хоругви.

Кожного дня ідуть процесії із Найсвятішими тайнами. Колони прочан збираються на подвір'ї перед Базилікою Розер, а єпископи та священики благословляють усіх (багато тут калік) Найсвятішими тайнами. Люрд вже широко відомий своїми чудами, тому безперервно сотнями з'їжджаються тут хворі і каліки (на візках, на ношах) з надією

Український Національно-Релігійний Центр у Люрді

Українська католицька церква Успення Пресв. Діви Марії

Отець Василь Прийма перед вівтарем церкви у Люрді.

доступити ласки Божої, ласки оздоровлення, яка дана була вже чисельним. Чудодійна купіль відбувається не далеко гроти, де убогій пастирці Бернадетті Субіру з'явилася Мати Божа.

Крім процесій вдень, відбуваються процесії і ввечорі з запаленими свічами: десятки тисяч прочан збираються перед базилікою, а на сходах базиліки гуртуються різнонаціональні представники своїх груп, хори із отцями духовними й по черзі відмовляють рідною мовою „Богородице Діво" та співають пісні в честь Богоматері. Там також два-три рази в тиждень виступають українські Сестри Служебниці: сестри Стефанія, Іванна із сестрою настоятелькою Ізидорою, з українською молитвою „Богородице Діво" і українською піснею в честь Богородиці „По горах, долинах" перед мікрофоном.

У самій же базиліці, де всі нації мають свої окремі вівтарі, є наш „Вівтар України", оздоблений іконами наших знаменитих мистців: М. Дмитренка з Дітройту, Денисенка з Австралії та Мазурики із Парижу. Вівтар прибраний чудовими вишивками, а у підніжжя вівтаря вміщений напис французькою мовою „Вівтар України". Чужинці на перший погляд думають, що це „русскі" ікони і вівтар, французький напис допомагає їм зрозуміти, вони просять докладніші інформації, роблять знімки.

Зі сходів базиліки дуже добре видно золоті бані нашої церкви. Вона протягом двох років існування здобула не тільки місце приналежности, але стала об'єктом великого зацікавлення. Церкву називають „Українська золотобанна церква". Стало вже традицією, що відправляють тут Богослуження не тільки українські священики. Українських паломників пропорційно тут небагато, зате інші національні групи, щораз численніші — найбільше з Італії, Німеччини, Ірляндії, Англії, а навіть є мелхітські відвідувачі, як рівнож з арабських держав.

Кожної неділі і кожного свята з'їжджаються українці обох віровизнань і тут мають свої Богослуження. Отець Василь Прийма, парох Люрду і Тулюзи, найбільше тут перебуває, відправляючи Богослуження українцям і чужинцям. Як вже сказано, численні групи чужинців просять дозволу відправляти Богослуження в українській церкві. Отже, наша церква у Люрді сповняє всесторонню релігійну місію, не затрачаючи наміченої цілі — бути центром української релігійної ідеї. Це є єдина вільна „українська амбасада", в якій (у Франції) говориться правду чужинцям про поневолену та переслідувану українську церкву і народ про змагання і боротьбу за релігійну свободу національне визволення.

У притворі церкви є постійна експозиція із релігійною літературою різними мовами світу, яка інформує про історію Церкви і народу, про цьогочасний стан нашої Церкви в катакомбах. Велику і дуже корисну роботу виконують Сестри Служебниці із Канади, які володіють також французькою і німецькою мовою і постійно пояснюють незрозумілі проблеми. Сестри Служебниці перебувають в сусідньому гарному будинку, який лучиться із церквою. В цьому домі є також приміщення для невеликих груп паломників і для поодиноких 2, 3, і 4-особових родин, за попереднім зарезервуванням. Ці приміщення уряджені приємно і модерно, а наші Сестри Служебниці дуже ввічливо приймають гостей на нічліг і вгощають обідами. У підвалі міститься кухня і дві їдальні, де можна примістити коло 40 осіб.

Сама церква всередині ще повністю не викінчена: звертає увагу своєю красою чудовий іконостас роботи маестра П. Холодного, ще бракує кількох ікон, які є у процесі приготування. Бракує також вітражів у вікнах та відповідного освітлення тощо. Нутро церкви розмалював проф. Новосільський із варшавського університету (майже безкоштовно) у східньовізантійському сти-

(Закінчення на стор. 4)

Ділимося з українським громадянством сумною вісткою про те, що в неділю, 28-го жовтня 1984 року упокоївся в Мюнхені на 70-му році життя

Д-р БОРИС ЛЕВИЦЬКИЙ

звичайний професор соціології Факультету права і суспільно-економічних наук УВУ;
видатний совєтолог і автор численних книжок.

ПОХОРОН — відбувся в понеділок, 5-го листопада 1984 року, о год. 9:15 на цвинтарі Зендлінґ, Альберт-Россгаптерштрассе біля Ам Гаррас.

Сенат
Українського Вільного Університету

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що з волі Всевишнього, в суботу, 10-го листопада 1984 р. відійшов у Вічність наш Найдорожчий Муж, Батько, Брат, Дідусь, Стрийко і Вуйко, Діякон і Маґістер прав

бл. п.

ЕВГЕН ДАЧИШИН

проживши 74 роки

ПОХОРОННІ відправи відбулися в понеділок й вівторок, о год. 7-ій веч. в пох. заведенні Музика і Син, а похорон в середу, 14-го листопада 1984 р., о год. 9-ій ранку з того ж заведення до катедри св. о. Миколая, а відтак по Службі Божій на цвинтар св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл..

Горем прибиті:

дружина — СОФІЯ
доньки — МАРТА І РАД ЮЛЕЙН
з дітьми ХРИСТИНОЮ І ПАВЛОМ
СТЕФАНІЯ з чоловіком НІКОМ ЗУК
брати — ЮРІЙ з дружиною МІКОЮ
ІВАН з дружиною СОФІЄЮ
шваґер — СТЕФАН БОДНАР з дружиною ЛОРЕЙН
племінниця — ДАРІЯ з чоловіком ВОЛОДИМИРОМ ФЕДОРІВ та синами АНДРІЄМ І ЮРІЄМ
братаниці — ХРИСТЯ І ВІКТОР ТАРАН
з дітьми МИХАЙЛОМ І НАТАЛКОЮ
РОМА І БОГДАН ЯЦУРА
ІКА І АНДРІЙ СТАСЮК
тіточна сестра — ІРИНА КАЧМАРСЬКА-ЦІЛЕНЧЕК (Відень)
Ближча і дальша Родина в Америці і Україні.

Замість квітів на могилу, Родина просить складати пожертви на катедру св. о. Миколая, в Чикаґо, Ілл.

В ДРУГУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
мого Незабутнього
Мужа, Батька, Дідуся, Брата і Шваґра

бл. п.

адвоката д-ра ЮЛІЯНА Є. РАБІЯ

будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ з ПАНАХИДАМИ

17-го ЛИСТОПАДА 1984 року, в церквах:
СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА в Ютиці
СВ. ЮРА в Ню Йорку
СВ. ПОКРОВИ в Озон Парку

в глибокому смутку:

дружина — ЯРОСЛАВА
син — БОГДАН з Родиною
сестри з Родинами

ФРАНЦІЯ І ЛІВІЯ закінчили процес відтягнення своїх військових частин з Чаду і ситуація в тій країні почала стабілізуватися. Міністер закордонних справ в уряді Франції Кловд Чейсон заявив, що 20-річна громадянська війна між політичними фракціями і племенами не має вже загрозливих форм і якщо закордонні держави не втручатимуться, то фракційні лідери прийдуть до якоїсь згоди в недалекому майбутньому. В Чаді перебувало приблизно 4,000 вояків Франції і 5,000 вояків Лівії.

П. Стокотельний...

(Закінчення зі стор. 1)

мах і таборах. Накінець вона просила, щоб всі присутні апелювали через своїх представників до Уряду про інтервенцію в Об'єднаних Націях, де нічого тепер не робиться для оборони прав людини.

Адвокат Н. Олесницький відчитав листа від голови СКВУ Петра Саварина, в якому члени секретаріяту солідаризуються із голодуючим та бажають йому, щоб він видержав у своєму намірі. Відтак він відчитав пресове звідомлення Українського Лікарського Товариства, Відділ Ню Йорк, за підписом його голови д-ра Богдара Вороха, в якому стверджує загрозу для життя голодуючого. На підставі лікарської діягнози, Н. Олесницький закликав П. Стокотельного в імені всіх українців та усіх організацій, що його піддержують, щоб він із-за стану здоров'я перервав голодівку і переїхав до лікарні на лікування, а всі присутні будуть на знак солідарности переводити в дні 13-го одноденну голодівку.

На закінчення демонстрації молитву відмовив парох св. Юра в Ню Йорку о. Патрикій Пащак, ЧСВВ, просячи Божої ласки для людини що голодує, щоб рятувати іншу людину. Відспіванням „Гей у лузі Червона Калина" закінчено демонстрацію, після якої вислано спільну телеграму до генерального секретаря Об'єднаних Націй з інформацією про голодівку П. Стокотельного і її причини та домагання протесту в уряді СССР.

Серед присутніх було багато фоторепортерів, як і репортер із щоденника „Ню Йорк Трібюн".

У виданні „Стар Леджер" з датою 11-го листопада ц.р. появилася довга і вичерпна інформація про голодівку П. Стокотельного враз із знімкою пера Люсі Шульте.

Коли демонструючі розійшлися домів і біля голодуючого залишилося лише декілька осіб, прибув на місце представник американської делегації до ОН, який запевнив П. Стокотельного, що відповідні чинники знають про його голодівку і що ще того дня, тобто 12-го листопада, відбудеться засідання в його справі, щоб поробити урядові заходи, тому його дальша голодівка вже не є потрібна, і він повинен піддатися лікарській опіці. Це запевнення вкінці переконало П. Стокотельного і він погодився переїхати до лікарні під негайну опіку фахових лікарів.

А. Гнатишин...

(Закінчення зі стор. 1)

нашого визначного музики українські хористи міста Дітройту, де в середу 7-го листопада відбувся бенкет з концертом та відповідною доповіддю про нього, Кирила Цепенди.

Справді з радістю слухаємо про цей цілий ряд імпрез, що їх влаштували українські хористи ЗСА визначному композиторові та диригентові, який вже — як признається з питоменною для себе скромністю — 56 років працює на полі української музики.

Тільки завдяки присутності із А. Гнатишиним М. Добоша довідується редакція ширше про ці прийняття, як теж про широку діяльність гостя. Він сам старається говорити про себе дуже, а дуже мало та поменшує засяг своєї праці, яка має вже такий багатий доробок. Крім постійного диригуванням відомим, завдяки йому, хором церкви св. Варвари у Відні, він постійно компонує пісні, зокрема церковного характеру, але і для дітей та молоді як також опери, з яких одною є „Олена", до якої він сам нипасав лібретто, а друга призначена для дітей п.н. „Бабусина пригода" саме закінчена. Його „Українську сюїту" скомпоновану на інструментальну музику виконували в австрійському радіо, а також в Аргентині, в Монтреалі та Берліні.

Також хор св. Варвари під його диригентурою часто виступає в австрійському радіо та телевізії та має досі наспіваних вже 24 платівки релігійної і народної української музики.

За свою працю на релігійному полі композитор був відзначений Папою золотою медалею та медалею заслуги, а австрійський уряд наділив його почесним титулом професора.

Гість скромно розказує про останній його успіх перед приїздом до ЗСА, яким був дуже вдалий виступ хору св. Варвари під його диригуванням в австрійській телевізійній програмі, коли з нагоди 200-річчя Церкви св. Варвари була передана ціла Архиєрейська Служба Божа, а спів викликав захоплення чужинецьких слухачів.

У вівторок, 13-го листопада, проф. А. Гнатишин повернувся до Відня, закінчивши тритижневе перебування на американському континенті.

Українська...

(Закінчення зі стор. 3)

лі, в доволі темній тонації кольорів. Постаті і саме розмалювання є повні символічних елементів та суворого релігійного містицизму, які приневолюють до глубокої задуми і аналізи.

На багатьох, котрі виросли і призвичаєні до ясного блакитно-пурпурового кольору, темні, ґейби за мрякою мальовила не промовляють, що стало причиною незадоволення, а то й критики такого способу розмалювання. Корисною була б професійна оцінка наших мистців, особливо тих, які займаються малюванням ікон.

Інспіратором і будівничим цієї церкви був її парох о. Василь Прийма, який не пошкодував ні труду, ні сил, він з відданістю працює для церкви. Допомагають йому о. декан П. Когут із Штрасбурґу та о. Яр. Салевич із Ліону. Одначе, величезна заслуга в побудові української церкви в Люрді належиться усім нашим щедрим жертводавцям, бо без їхньої допомоги, без їхніх пожертв неможливо було б її збудувати. У підвалі церкви вмуровані мармурові плити, на яких золотими буквами вибиті імена всіх меценатів. Їхне число зростає з кожним днем.

Більшість українців у діяспорі, маючи замкнену дорогу до рідних (так вже не чисельних церков), до чудотворних ікон в Україні, побудували на місцях поселення нові святині і храми для релігійного вияву, для об'єднування в Бозі. Таким новим храмом, місцем найновішого українського паломництва, стала українська церква в Люрді.

.....Йдіть всі до Марії,
у Люрд, в Піренеї,
Там Божа Мати вас жде—
Скріпить в души віру,
у серці надії
І шлях для спасіння знайде"

Михайло Орлич

Відзначили 25-ліття Екзархії в Німеччині

Відзначування 25-річчя від утворення Екзархії у Німеччині і 25-ліття єпископства Владики Екзарха Платона Корниляка розпочалися в п'ятницю, 12-го жовтня ц. р.

У приміщенні душпастирського Осередку в Мюнхені відбувся соборчик отців з території Німеччини, щоб з нагоди ювілею застановитися над важливими і біжучими справами. Перед соборчиком Владика разом із отцями відправив Архиєрейську Службу Божу, а співслужив також Михаїл Гринчишин з Франції.

Найважливішою темою соборчику було 1000-ліття хрищення Руси-України. Доповідь виголосив секретар Синоду Владика М. Гринчишин, який представив перебіг дотеперішньої праці Синоду у зв'язку з великим 1000-літтям. Він подав також конкретні пропозиції, як нам треба приготовлятися до цього ювілею, що потрібно зробити і в якій перспективі треба підходити до ювілею вірним Української Церкви у вільному світі.

Владика П. Корниляк

На соборчик прибув також ректор Малої Семінарії в Римі о. Михайло Пришляк, бо другою темою соборчику були „Духовні покликання". Отці застановлялися над причинами, чому в нас тепер так мало молодих людей, які вступають до духовного стану. Ця пекуча справа вимагає ще багато праці, а з допомогою мусять прийти головно наші родини, душпастирі та всі виховничі установи, які займаються молоддю. До теми дуже цінні завваги подав Владика Славомир Миклош, колишній духовник Семінарії у Загребі, який також взяв участь у цьому ювілейному соборчику.

В год. 6-ій Владики разом з численними отцями відправили подячний Молебень, а проповідь виголосив Владика Михаїл. Він говорив про значення ювілею і про ювілейні річниці в житті кожного зокрема. Згадав також про лист-документ Папи Івана Павла II, в якому Святіший Отець дає широку візію 1000-літнього ювілею хрищення Руси-України.

В суботу, 13-го жовтня, в Мюнхені відзначили 25-ліття з дня смерти сл. п. Степана Бандери. На ці величаві відзначення прибуло багато людей з Англії, Франції, Бельгії та інших країн. Владики відправили поминальну Службу Божу в соборі Покрова Пресвятої Богородиці і св. Апостола Андрія Первозванного. До вірних, що по береги виповнили церкву (а всі поміститися не могли), звернув своє змістовне слово Архиєпископ Мирослав Марусин. Співав сумівський хор з Ноттінгему, Англія.

По полудні на могилі сл. п. С. Бандери відправили Панахиду; слово виголосив Владика Платон.

У неділю, 14-го жовтня, в празник Покрови Пресвятої Богородиці, відбулися найголовніші святкування 25-ліття Апостольської Екзархії. Святу Літургію в год. 10-ій відправлено з великою величавістю і святковістю. Разом з ювілятом Владикою Платоном правили Архиєпископ Мирослав Марусин, Владика Славомир і Владика Михаїл. Через хворобу не міг прибути Митрополит Стефан Сулик, який хотів приїхати і мав промовляти до наших вірних в програмі святкувань. Був присутній Мюнхенський Архиєпископ Владика Фрідріх Веттер, який також промовляв, а потім вручив ювілятові подарунок — старинну ікону.

Разом із Владиками Безкровну Жертву приносили отці душпастирі з Німеччини і отці гості, чи інші приятеля нашої Церкви. Довкола святилища стояли 22 духовні отці; генеральний вікарій о. шамбелян Василь Турковид; протоархимандрит ЧСВВ, о. д-р Ізидор Патрило, ректор УПМС, о. д-р Михайло Пришляк, о. д-р Льотар Вальдміллер, о. радник Микола Іванців, о. радник Діонізій Копчанський, о. Йосиф Казанова-і-Марторель, о. Йоаким Джуджар, о. Петро Миронюк, о. д-р Іван Ортинський, о. Дмитро Поперечний, о. ігумен Антон Рижак, о. Михайло Шеверного, о. Василь Воротняк, о. Стефан Воротняк, о. Михайло Бундз (Польща), о. радник Іван Дашковський (Австрія), о. Михайло Іваняк й о. Михайло Фірлюс. Дияконував о. Мирон Мольчко. Співали хор „Україна" під диригуванням Євгена Задарка і катедральний хор з Мюнхену під керуванням Дениси Мадяр-Марусевич. Проповідь з приводу подвійного ювілею виголосив у соборі Владика Мирослав.

На Богослуженні був присутній від УАПЦ Архипресвітер о. Паладій Дубицький а також представник уряду, німецькі церковні достойники, представники організацій, а головно були заступлені всі українські політичні організації і установи.

При кінці Богослужебних відправ слово подяки промовив Владика Платон. Він подякував Богові за всі благословенства, а відтак привітав владик, отців, вірних і всім їм подякував за участь у спільних моліннях, за прибуття на ювілей та за всі побажання і вияви любови, які так численно у цих святкових днях напливали до Екзархії та її Екзарха.

Святковий обід з ювілейною програмою відбувся в „Пента готелі" в год. 1.30 по полудні. Учасників святочної трапези було 350. Були заступлені всі організації і товариства. Владику вітали діти українських суботніх шкіл з Мюнхену і Нового Ульму. Вони проспівали пісню, вручали квіти та деклямували. Виступали хори катедральний і „Україна". Владика Михаїл відчитав листа від Блаженнішого Патріярха Йосифа, що був написаний один місяць перед його смертю. Присутні вислухали слова Блаженнішого стоячи.

Від баварського уряду промовляв д-р М. Фішер. Після вручення Владиці Платонові подарунку і „Грамоти вдячности" від вірних Екзархії промовляв генеральний вікарій о. В. Турковид. Відчитано ще імена та організації, від яких наспіли письмові привіти, а потім промовляв Владика. Платон Він ще раз висловив подяку, та в своєму дружньому батьківському слові згадав отців, з якими давніше співпрацював, і отців які тепер стоять при його боці та разом з Владикою несуть труд душпастирської праці в Німеччині. Звернувся Владика і до всіх політичних і громадських організацій, висловивши своє признання за їхню кропітливу працю та готовість надалі з ними тісно співпрацювати. Всі присутні відспівали „Многая літа", а вірні особисто підступали до Владики. 25-літній ювілей записався золотими буквами в історію Апостольської Екзархії в Німеччині

ІЗ-ХГ

Як ми з дідом...

(Продовження зі стор. 2)

— А я не заголосувала, — ще з порога похвалилася вона і показала свій „голос" та свіже число районної газети.

Давно померли піонери „найдемократичніших" виборів дід Петро і баба Оришка. Давно я у вільному світі. Але й досі, коли беру участь у справжніх, демократичних виборах, з глибини десятиліть виринає згадка про ті перші вибори до Верховної ради 10-го лютого 1946 року. І думаю: „Як добре, що не треба більше голосувати 'за кого нам скажуть', а можемо вибирати того, кого ми вважаємо за потрібне".

ЩЕ ПРО ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС І ЗБОРИ КУПО

В дописах про IX Збори Конференції Українських Пластових Організацій і Першу сесію Третього Пластового Конгресу в числах 201 і 207 „Свободи" зайшли помилки.

Через недогляд пропущено, що дбайливі мистецькі декорації на ці обидві пластові імпрези виконав постійний пластовий мистецький активіст пл. сен. Маріян Борачок з Баффало, Н. Й. Він теж підготовив зі свого архіву цінну виставку знімок та інших пластових пам'яток, яка відбувалася в залі „Веселки" на Союзівці, де проходили обидві імпрези.

Також у дописах написано неправдиво, що Службу Божу для православного членства Пласту відслужив о. протоієрей К. Каліновський, який листом до редакції спростовує, що він не протоієрей, а, як пише, „звичайний ієрей-пластун".

Обидвох друзів-пластунів за ці помилки просить вибачення авторка дописів.

— О.К.